

ELŐSZÓ

KÜRTÖSI KATALIN

Nehéz dolga lesz annak a kutatónak, aki Fried István munkásságát dolgozza fel – pedig erre a vaskos kötetre szükség lesz, ha a magyar komparatistikáról képet akarunk alkotni. A kilencvenedik születésnap kapcsán összeállított tanulmánykötet előszavában az ünnepeltet mint kollégát idézem fel több mint négy évtizedes együttműködésünk néhány epizódjával.

Fried tanár úr az 1980-as évek elején vendégoktatóként kapcsolódott be az akkor még József Attila Tudományegyetem néven ismert intézmény Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszékének munkájába, majd az élet úgy hozta, hogy a tanszék vezetését is át kellett vennie 1985-ben, immár főállású docensként. Tanszéki szobáját könnyű volt megtalálni: az írógépkattogásának zaja vezette a látogatókat a földszinti sarokszoba irányába – kollégákat, hallgatókat, írókat, költőket, számos esetben a határokon túlról is. Hihetetlen mennyiségű kéziratot olvasott el és véleményezett – tanulmányokat, szárny-próbálgató verseket, elbeszéléseket egyaránt. És véleményét sosem rejtette véka alá – viszont amit ő jóváhagyott, azt bármely szerkesztő nyugodt lélekkel elfogadhatta. Naptárt és órát lehetett igazítani szegedi programjához: érkezés kedden délután, mindig öltönyben, télen kalapban; előadás szerda reggel 8-kor az Auditórium Maximumban, fürge séta a menzára kicsivel 12 előtt, komparatistika szeminárium szerda délután 2-kor, doktoranduszóra szerda délután; ügyintézés csütörtökön délelőtt, séta az állomásra délután.

Mit jelentett Fried István mellett dolgozni évtizedeken át? Mindenekelőtt hétről-hétre megbizonyosodhatott az ember arról, hogy előadást vagy szemináriumot, konzultációt

tartani a hallgatóknak csak felkészülten lehet – fel kell frissíteni az adott korszakról, műről meglévő ismereteinket akkor is, ha már harmincöt-ször tanítottuk korábban. Ha segítünk a hallgatóknak a referátumra, vizsgára való felkészülésben, jogosan lehetnek magas elvárásaink a színvonalat illetően. Még ha zokon is vették harmadévesként a szigorot, a diploma megszerzése után is visszatérő diákok példája azt mutatja, hosszú távon belátták ennek értelmét. És a Tanár úr tanácsaira, segítségére lehetett számítani a későbbi útkeresés során is. Húsz éven át vett részt aktívan egy nemzetközi doktorandusz-konferencia sorozatban – Szegeden bekapcsolódott a szervezésbe, máskor együtt utazott a hallgatókkal Brnoba, Újvidékre: a vonaton a szigorú professzor laza, kedves útitárs volt, aki ezekben a városokban idegenvezetőként is szerepet vállalt. A Wittenbergben sorra kerülő szimpóziumokra mi, többiek, kényelmi okokból repülővel utaztunk – Fried tanár úr viszont egész nap vonatozott, hogy tanácsaival, kérdéseivel segítse a német, cseh és magyar PhD hallgatók munkáját.

A szűkebb értelemben vett tanszéki munka mellett számomra legértékesebbek azok a – sokszor a folyosón folytatott – beszélgetések voltak, amikor immár ikonikusnak és klasszikusnak tekinthető színházi előadásokról beszélt: többször megfogadtam, hogy ezekről feljegyzéseket kellene írni, de az emlékek hangulatát a fekete betűk fehér papíron nem tudnák visszaadni. Számomra örök rejtély marad, Fried tanár úr hogyan jutott és jut el annyi nagyszerű előadásra, koncertre a sok tanulmány és könyv írása mellett. Az irodalom mellett – legyen az kortárs vagy klasszikus, magyar vagy külföldi – legendás a komolyzene-szeretete is, beleértve az operát. Nem csoda, hogy hallgatói, kollégái gyakran a maximalizmusát emelik ki.

A Covid megjelenése mindannyiunk életében fontos mérföldkövet jelentett. Miközben számos negatív következménnyel kellett megküzdenünk, számomra ez egy kedvező fordulatot is hozott: Fried tanár úrral egy személyesebb, már-már baráti kapcsolat formálódott, hiszen ő nem internetezik, így az online eseményekbe – legyen az értekezlet, védés, vagy éppen előadás tartása – a lakásomban tudott bekapcsolódni. Fantasztikus volt közről látni, nyolcvanöt fölött is milyen rugalmasan tudott alkalmazkodni az új helyzethez és a technikai feltételekhez. És amint véget értek a vírus miatt hozott korlátozások, gond nélkül visszatért szokásos napirendjéhez – hetente többször Lukács fürdő kora reggel, könyvtár napközben, havi rendszerességgel vonatozás Szegedre, tanulmányok, könyvek

írása fáradhatatlanul. Számomra nagy megtiszteltetés, hogy egy ilyen sokoldalú és emberileg is példamutató kolléga közelében tölthetek évtizedeket.